

37 talismaner på natterejse

Tekst af Lilla Monrad og Hanne Urhøj, jungianske psykoanalytikere

Da vi blev inviteret til, at skrive til udstillingskataloget i forbindelse med udstillingen, *Talisman - magiske objekter*, ud fra et jungiansk perspektiv, takkede vi øjeblikkeligt ja. Vi arbejder som jungianske psykoanalytikere med arketyper og symbolske tolkninger af blandt andet, drømme og eventyr. Arketyper er kort fortalt de alment og evigtgyldige, menneskelige typer eller figurer, som vi alle hver især har vores egen forståelse eller tolkning af, for eksempel helten, skurken, offeret og så videre. At kunstnergruppen VERSUS som udgangspunkt for deres egne fortolkninger af begrebet talisman, havde ladet sig inspirere af eventyret "Vasilisa" fra Clarissa Pinkola Estés bog "*Kvinder som løber med ulve*" (i dansk oversættelse 1999), lagde kun til, at vi ikke kunne forestille os noget bedre forlæg for et kunstprojekt.

Noget af det, der er kendetegnende ved den jungianske psykologi, er interessen for det ubevidste og i særdeleshed det fællesmenneskelige, kollektive ubevidste, som vi som mennesker kun ser glimt af i symbolform, blandt andet i drømme, og det er med de "briller", vi som skribenter har set på udstillingens værker.

Når kvinder, som her i kunstnergruppen VERSUS, "løber med ulve", frisættes den vilde kvindes arketype, og der etableres kontakt til instinkterne. Hermed fremmes dialogen mellem psykens to centre; jeget i den bevidste del og selvet i den ubevidste del af psyken. Når den moderne bevidstheds rationelle pol således får kontakt til psykens anden, irrationelle pol i det ubevidste, får den poetiske, kreative sjæl plads. Hermed understøttes individuationen, som er den proces hvor det enkelte menneske skal blive sig selv i sin egenart, sit eget udelelige selv.

På udstillingen får mørket lov til at befrugte bevidsthedens snærende panser. Lys og mørke mødes. Og lige netop dér kan talismanen blive et aktivt bindeled mellem psykens to centre. Vi beskuer talismanen, ånder med den, og tager den ind. Vi lader den virke. Og der er ikke bare én. Som en lang sort slange, ladet med symbolsk kraft, tilbyder udstillingen i alt 37 værker; 37 talismaner, der griber ud efter beskueren med en symbolsk kraft hentet fra menneskets irrationelle psyke.

Individuation i eventyr

I eventyret "Vasilisa", en russisk Askepot, vandrer en lille pige afsted ad livets mørke og krogede stier. I starten er hun oprevet og fortvivlet. Hendes mor er død, og den onde stedmoder er kommet ind i hendes liv. Hendes far formår ikke at beskytte hende mod stedmorens negative indflydelse. Hun må forlade sit trygge barndomshjem og vandre ud

i livet for at finde sin egen vej og sin egen kvindelighed. Hun må gå ud i verden for at finde hjem til sig selv.

Der er noget, hun lægger bag sig. I begyndelsen er det det, der fylder mest. Undervejs må hun gennemgå prøvelser. Hun må tage nogle kampe. Hun må overvinde sin frygt.

Langsomt i løbet af sin vandring bliver hun i stand til at se og til at lytte. Overalt er der hjælp at hente for den, der kan se; en magisk hjælp, der gradvist lærer hende at lytte indad, at lytte til sin egen indre stemme, som også er sjælens eller selvets stemme. Hun når til det punkt, hvor vejen bliver skabt, mens hun går.

En udviklingsrejse gennem værkerne

Vi vælger at se på det fællesmenneskelige, der kommer til udtryk i udstillingens værker og betragter dem, som er de skyllet op på land fra havets dyb. Ud fra det perspektiv, der opstår lige i skillelinjen mellem land (det bevidste) og hav (det ubevidste), kredser vi om enkelte symboler i værkerne. Vi søger ikke at nå til bunds i vores tolkning, da symboler er flertydige størrelser, som hele tiden åbner nye betydningslag, alt efter betragterens sindstilstand og erfaring. I stedet foreslår vi, at beskueren bidrager til symboltolkningen med egne personlige og kulturelle erfaringer.

Derudover vælger vi at se værkerne som billede på et individuationsforløb - den før beskrevne proces, hvor vi som mennesker udvikles og bliver vores eget selv. Eller sagt på en anden måde: den proces, vi alle skal igennem for at finde hjem i os selv.

Denne indre udviklingsrejse bliver på en meget smuk og fascinerende måde illustreret på udstillingen. Heltindens rejse går ad dunkle og krogede stier, gennem et landskab fuld af magi og dunkle skygger. Den viser, hvordan indre ressourcer og magiske kræfter kan forekomme dunkle og uhyggelige, når vi ser dem på afstand. Når vi lukker op for dem, og går i kontakt med dem, bliver de lysende. Vi starter ved det første værk og bevæger os skridt for skridt ud på den krævende rejse.

MØRKE HEMMELIGHEDER

Mørket kan defineres som fravær af lys, og mørke hemmeligheder som fravær af bevidsthed. Ligesom erkendelsen af den mørke hemmelighed sætter gang i individuationsprocessen, sætter værk nummer 1 udstillingen *Talisman igang* som helhed.

I alkymien er Negredo et billede på mørket; det som gennem en alkymistisk proces skal gøres bevidst.

Heltinden går ud i den mørke nat. Hendes indre muligheder er ikke foldet ud. Hun mærker dem dunkelt, som sine mørke hemmeligheder. Alt er i sin vorden.

DRØMMEFANGER

En af de indianske legender siger, at drømmefangerens oprindelse kan føres tilbage til Edderkoppekvinden Asibikaasi, som tog vare på børn og folk. Jung skrev, at drømmen er sjælens spontane kommentar til det bevidste liv i symbolsk form, at drømmen peger fremad, og at sjælens intention finder vej blandt andet gennem drømmen. Ved at kaste bevidsthedens lys på drømmen, kan vi forstå vores egen sjæls intention.

Hun drives frem af en indre nødvendighed; en længsel efter at blive hel. Hendes længsler og drømme er flygtige og må fanges.

UBETINGET KÆRLIGHED

Den ubetingede kærlighed til nogen eller noget er en følelse uden forbehold. Og med den følelse kan vi give uden at tage.

Moderen giver på sit dødsleje pigen en dukke. Denne dukke er moderens spejling på pigen selv, som hun kan tage med sig, når moderen ikke er der mere. Dukken spejler moderens ubetingede kærlighed. Heltinden har trods sine sår oplevet ubetinget kærlighed. Det er hendes udgangspunkt, hendes længsel og hendes mål.

VINGER

Vinger dukker op i alverdens myter. De symboliserer skabelse, lethed, spiritualitet og mulig transcendens fra det trivielle til det spirituelle. Fuglens vinge er sammensat af fjer, skrev Marie-Louise von Franz, (psykoanalytiker 1915-1998, og nær elev af Carl Jung). De er sensitive overfor den mindste vind, og således et symbol på psykens kapacitet til at samle usynlige og umærkelige strømninger op.

I den alkymiske proces flyver en hvid, uberørt due med udbredte vinger lodret ned i kolbens sorte væske og aktiverer processer, som bringer det jordiske og det spirituelle sammen.

I mødet med heksen ved heltinden, hvordan hun skal handle. Hun udvikler sine vinger.

LIVSTRÆ

På det kollektive plan er livstræet en udbredt arketype i alverdens religioner og myter. Hos det enkelte menneske kan livstræet ses som symbol på selvet. Kimen til det udvoksede træ ligger i frugten.

Heltinden lader sit livstræ være guide.

DRØVTYGNING

På markerne står køerne og tygger drøv. Et billede på en langvarig, meditativ proces. Psyken har behov for at fordøje indtryk, og må vende tilbage til nuancerne i oplevelserne mange gange, for at få fat i essensen.

Tingene må hvile i vegetative latensperioder, hvor psyken tygger drøv.

LYT TIL LIVETS RYTME

Livet begynder i livmoderen med moderens hjerterytme. Vi skabes over ni måneder til lyden og fornemmelsen af mors puls og blodtryk. I vores første år er vi så tæt på mor, at lyd og fornemmelse følger med. Vi vokser op med familiens, gruppens, rytme. Vi adskiller os fra mor, fra familien. Vi bliver os selv, vi finder nye grupper, og vi fletter hud og rytme med dem, vi møder på vejen. Vi flytter til andre verdensdele. Livets rytme får helt nye takter. Vi lytter til rytmen ude og forbinder den ydre rytme med den indre. Og ofte helt uden at lytte!

Som individuationen skrider frem, bliver heltinden bedre til at lytte til livets rytme.

RENSELSE

Vi renser os livet igennem for gamle mønstre, som ikke længere er nyttige for os. I vores drømme optræder billeder på renselse ofte som en lokalitet med vand. I alkymien handler fasen purifikation om renselse og er ofte en stille lutring af kolbens indhold over svag ild. Den stille lutring står i skærende kontrast til ildåben, hvor en renselse af det gamle dårligt kan finde sted, fordi processen ikke får tid nok.

Hun lægger gamle mønstre bag sig i en renselsesproces.

PIK KUSSE - GIV SLIP

Pikken og kussen er viklet ind i et netværk af jeg-opfattelser. Et væld af "må" og "må ikke" blokerer vejen til instinkterne og til nydelsen. Der opfordres til at give slip.

Det er igennem renselsesprocessen, heltinden lærer at give slip, og at give sig hen til processen.

VISIONÆRT SKJOLD

Med skjoldet forsvarer og beskytter vi det, som er bag skjoldet. Det er dog ikke altid, vi ser det bagvedliggende. Og når vi med højt udviklede og lavt kørende

radarsystemer må beskytte os mod kræfter i det ydre, som vi måske kan have svært ved at rumme, kan kontakten til det indre blive vanskelig at opretholde. I et moderne rationelt samfund, hvor det irrationelle ikke tillægges nogen særlig positiv betydning, kan et stærkt og intuitivt indre have brug for et visionært skjold.

At give slip gør heltinden stærkere, men også mere sårbar. Hun får brug for at kunne beskytte sig med et visionært skjold.

FRUGTBAR OPSTAND

Kimen til nyt liv ligger inderst i frugten. Således godt beskyttet er der en god prognose for nyt liv, når opstanden er frugtbar.

Bedst som hun tror, hun er godt på vej, bliver hun udfordret af en frugtbar opstand.

FAVN DIN INDRE DÆMON

Komplekser opstår ofte i barndommen med svære oplevelser, som barnet ikke kan rumme. Og bag vores komplekser sidder dæmonen og venter på mere af samme slags. Flere ubehagelige oplevelser. Så længe vi ikke vil kendes ved dæmonen, fodrer vi den af hjertens lyst, mens den vokser sig større og større og bliver mere og mere sulten.

Tiden er kommet til, at heltinden må konfrontere indre, skjulte skyggesider og favne sin indre dæmon.

VOKSER SAMMEN

Vi begynder livet i symbiose med mor og skal gennem opvæksten lære at stå på egne ben, alene og sammen med andre. Gennem det konkrete møde med det modsatkønnede eller gennem handling integrerer vi det modsatkønnede i os selv.

Heltinden skaber kontakt med den indre handlekraft, sin animus, og det kvindelige og det mandlige vokser sammen.

MOD

Mod handler i vore dage ikke om at turde slås med løver og andre farlige dyr, men om at turde stå ved sig selv; at være karl for sin hat, uanset faren. Når modet svigter, svigter vi vores selv.

Det kræver stort mod at tage sin kraft til sig.

ALT ER TIL FOR DIG

Stol på din intuition og tro på, at du på din helterejse vil møde gamle, vise mænd og kvinder, som vil guide dig på rejsen og føre dig til de ressourcer, du får brug for.

Heltinden erfarer igen og igen, at hun får, hvad hun har brug for, når tiden er inde. Alt er til for hende.

RØDT ORGAN

Rød er symbolsk set farven på vores livsenergi, og rummer både varme følelser og aggression. I alkymien er Rubedo den sidste fase i alkymistens arbejde med at fremstille guld, en fase, der handler om at integrere det, som er blevet bevidst i løbet af individuationsprocessen i hele personligheden.

Menneskets organer er ikke bare specialiseret væv med specifikke placeringer og funktioner. Organer har form og farve og bidrager til menneskets spirituelle udvikling. Vi ved fra de græske myter, at Prometheus blev lænket til en klippe og fik hakket sin lever ud hver nat. Men hvorfor? Han havde stjålet ilden fra guderne og dermed deres patent på viden. Han blev efterfølgende straffet ved hver nat at få hakket det organ, der symboliserer vores følelser, ud af Zeus' ørn. Myten kan ses som et billede på, at det koster følelsesmæssigt at udvikle bevidsthed.

BJØRN

Vi kender alle børnesangen, hvor bjørnen ikke er farlig, når man blot er varlig, mens den ligger og sover men måske alligevel kan vågne af sit vinterhi - den lille død - og hurtigt være på benene. Med den lille død i vinterhiet anses bjørnen i mange myter for et være et dyr, der kan bevæge sig mellem forskellige verdener og således fungere som spirituel hjælper.

FORANDRING

”Every transformation demands as its precondition *“The Ending of a World”* - the collapse of an old philosophy of life” (C.G. Jung: *Man and his Symbols*).

Dette betyder i praksis, at vi, for at kunne blive hele mennesker, må give slip på gamle forestillinger, som ikke kan bruges i individuationens øjemed.

Hun er i en alkymisk forandringsproces, hvor det Røde Organ og den hvide Bjørn understøtter hendes kraftfulde forandring på et dybt, instinktivt niveau. Den vilde kvindes arketype er meget aktiv her!

EMPATI

Ordet empati handler om indfølelse, og om hvordan vi kan leve os ind i andres følelser. Vi registrerer den andens følelse, fordøjer den og kan handle bevidst på den eller bevidst vælge at lade være.

JORDFORBINDELSE

Træets krone er smuk året rundt, og den spejler et rodnet, som vi ikke ser. Uden rodnet ingen krone. Tilsvarende er psyken vertikal, og vi må bevare jordforbindelsen, når vi stræber mod spirituel helhed.

KREATIVITETENS AUTONOMI

I den jungianske praksis arbejder vi med den kreative, irrationelle psyke, og i dette arbejde tillader vi vores sub-personligheder at tage form. Disse sub-personligheder er en del af vores selv. Selvet skildres ofte som en cirkel. Men før vi kan blive os selv i vores egenart - vores eget udeleige selv - må vi give plads til, at vores autonome sub-personlige dele kan finde deres form og udtryk. Kort sagt, du kan først blive et helt menneske når du rummer alle sider af dig selv.

Heltinden udvikler empati og jordforbindelse og mærker kreativitetens autonomi.

HELSE

Den antikke græske aforisme ”kend dig selv”, stod mejslet over porten til Appollotemplet i Delphi, og har op gennem historien haft mange betydninger. I den jungianske psykologi og den jungianske individuationsproces handler det, at kende sig selv, om at forstå, hvad man indeholder og blive i stand til at rumme det, i stedet for at projicere det ud på næsten. Og dette er i den jungianske psykologi en af vejene til mental helse.

Hun lærer at ære sit tempel. Hun værner om sin helse.

AFTRYK = UDTRYK

Den personlige integritet handler om at være klar over sit udtryk og blive i stand til at afsætte bevidste og målrettede aftryk.

SKIDT PYT

Styrk din skelneevne ligesom Askepot, der om og om igen må skille avner fra kerner. Vælg så den høj, du vil dø ved, og lad dét fare, som er mindre væsentligt.

Rejsen sætter aftryk i heltindens sind, og gør hende i stand til at vove at give udtryk for sig selv. Hun lærer at sige skidt pyt!

ABSORBERE

At integrere det som før var ubevidst i den bevidste psyke, er et godt eksempel på at absorbere. Vi tager de sider ind af os selv, som før var skyggesider og ikke kunne rummes i vores selvbillede.

HOVED I SKY FØDDER PÅ JORD

Folk med begge ben på jorden hænger ikke på træerne og er således en sjælden frugt. Og i dette værk en meget fantasifuld frugt.

Hun absorberer indtrykkene og vandrer med hovedet i sky, i kontakt med universets spirituelle kræfter og med fødderne fast forankret på jorden.

VOV AT SE DET HELE

Vi rummer alle både gode og mindre gode sider. Når vi vover at se det hele, bliver vi mere menneskelige.

STÅ IMOD

Når akserne mellem jeget og selvet er stærk og fleksibel, kan vi stå imod og kæmpe for alt, hvad vi har kært, helt sådan som vi synger i sangen "*Altid frejdig når du går*".

Heltinden vover at se det hele og står imod, når hun overvældes af tvivl.

VI SER IKKE VERDEN SOM DEN ER, VI SER VERDEN SOM VI ER

Vi bemærker ikke bjælken i eget øje men splinten i næstens øje. Det handler om, at vi opfatter verden gennem vores projektioner. Når vi forelsker os, ser vi for eksempel også vores eget indre, modsatkønnede billede i den elskede. Nogle gange er vi heldige, at objektet for vores projektion kan holde.

Langsomt erkender heltinden, at hun projicerer sine indre problemstillinger og konflikter ud på omgivelserne. Hun opdager, at hun ikke ser verden, som den er, men som hun selv er.

BARNLIG SJÆLS HJERTEKULE

Den barnlige sjæl er i hjertet.

FRIHEDSTOTEM

Friheden til at være den, man er, og acceptere den, man er, er en leveregel, der må mejsles i vores totem.

METAMORFOSE

Naturen er forunderlig og fuld af forvandling - metamorfoser. Se bare, hvordan for eksempel sommerfuglelarven skaber sig en kokon, hvori den forvandler sig til en smuk sommerfugl. Vi ser også, hvordan en kreativ psyke trækker på metamorfoserne, når selvet skal finde vej. Vi ser det i drømmene.

Rejsen kræver tillid til processen. Den kræver, at hun bevarer kontakten til sin barnlige sjæls hjertekule. Hun får mere og mere frihed til at være sig selv og bruge sin kraft. Hendes forvandling, metamorfosen er gennemgribende og foregår på alle planer.

DU SKAL NYDE FOR AT KUNNE YDE

Kapaciteten til at nyde begynder symbolsk set ved mors ”gode bryst”, der er fyldt op med varm mælk (og en god nok relation til mor). Frustrationen tager over, hvis ”mors bryst” er tomt (også symbolsk), før man er mæt. Så er det, at man let kan komme til at snyde sig selv for at nyde, og således få en livslang udfordring med at yde.

Heltinden får vendt gamle negative mønstre til noget positivt og erkender, at hun skal have næring og lære at nyde for at kunne yde.

INTUITION

Individuationen kan i den jungianske psykologi også beskrives med udviklingen af vores fire bevidsthedsfunktioner: Intuition, Sanselse, Følelse og Tænke. Alle fire funktioner er både introverte og ekstroverte. Vi har alle i løbet af livet adgang til de så i alt $2 \times 4 = 8$ bevidsthedsfunktioner. Men de ligger i forskellig rækkefølge hos hver enkelt af os, og de konfigureres forskelligt gennem opvæksten. Det er konfigurationen af bevidsthedsfunktionerne, der er med til at gøre mennesket unikt. Når intuitionen står forrest, er det den bevidsthedsfunktion, der, hvis den får lov, bliver den mest målrettede og den, som fungerer bedst.

ØNSKEBRØND

Brønden er et magisk sted, der refererer til stærke kræfter i det ubevidste. Når vi giver det ubevidste plads, kan vi lade magien virke på det, vi ønsker.

RESONANS - LET LOVE IN

I fysikken opstår resonans, når et system udsættes for en påvirkning med en frekvens, som svarer til systemets egenfrekvens. Mentalt set kan vi opleve resonans, når vores psykiske system udsættes for en svingning, der svarer til selvets frekvens. Resonans kan således vise vejen til selvet.

Heltinden lærer at stole på sin intuition. Den bliver hendes guide til hendes indre, rige ønskebrønd; det ubevidste. Alt hvad hun søger, har hun allerede indeni. Når hun mærker en indre resonans på en ydre påvirkning, bliver hun i stand til at møde den ubetingede kærlighed.

Heltinden har nået målet og kan nu danse selvets dans med alle sine sanser:

DANS MED DINE SANSER

Med

- øjet opfanger hun lys i alle regnbuens farver
- øret opfanger hun rytmen
- lugtesansen genkender hun verden
- smagsløgene reagerer hun på ethvert smagsindtryk
- følesansen fornemmer hun berøring, varme og kulde
- krops- og balancesanserne ved hun, hvor hun skal sætte fødderne, og hvad der er op og ned

Individuationen er gennemlevet. Hun kan leve sit liv i en berigende dialog med sit indre som en hel og fri kvinde.